

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Disput Van Martinvs Lvthervs Met Den Dvyvel Over het H. Sacrificie der Misse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

Bemerckinghen Op Het Leste Deel, Ofte Besluyt Van dit voorgaende disput, 't welck Luther selve uyt sijnen Hoogh-duytschen druck, heeft doen oversetten in 't latijn door lustus Ionas in 't jaer 1534. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34106

Disput van Martinus Lutherus
BEMERCKINGHEN
OP
HET LESTE DEEL,
OFTE
BESLUYT

Van dit voorgaende disput, 't welck Luther heeft
uytijnen Hoogh-duytschen druck, heeft doen
oversetten in 't latijn door *Iustus Ionas* in 't jaer
1534. ende is te vinden in den Wittenbergh-
schen druck in 't jaer 1558. door Thomas King.
Pag. 230.

Dat Luther selve dit voorgaende disput heeft
doen oversetten door *Iustus Ionas*, blijkt alre-
uyt den brief die hy aen den selven geschreeven heeft
ende te vinden is inden voorgeseyden Wittenberghschen
druck fol. 227. daer hy op 't leste heeft dese woer-
den: Maer ghy, mijnen *Ionas*, sult wel doen, inden ghy
desen boeck die soo haetelijck is aen 't Rijk des Satans,
nootsakelijck aen onse broeders, door de latijnsche taal ge-
meen maeckt tot profijt van vele, want voortaan sullen wy
noch meer sulcke schriften uyt-geven. Laet ons nu be-
reken hoe hy dit dubbelsch disput besuyt / ende op
elck deel stellen onse bemerckingen.

Door eerst seyt hy: Hier sullen onse alderley
Vaders antwoorden en lachen, en segghen: Zijt ghy den
vermaerden Doctoor, ende en kont ghy aen den duyvel een
antwoorden? Weet ghy niet dat den duyvel een leugenaar
is?

Catholijcke bemerckinge. **I**nder waerheyt de
sien / Theologanten / ende andere leeraers hand-
Roomsche Kercke / hebben groote reden om
Luther te lachen / dat hy aen den duyvel gheschreeven
heeft / daer hy wel wist dat het een leugenaar
was.

trac/ ende aen hem niet en heeft **Kommen** antwooz-
den / daer hy soo een vermaert **Doctoor** wilde
sijn.

LUTHER : Dat ghy lieden Papisten moest onder staen de
leghen des duyvels , ende sijne disputen hooren, gh'en sout
mer lanck , naer de oude ghewoonte , het lieken singhen
(wieu betoepen) op de Kercke.

Bemertkinghe : **Wat schande/ende ongherijm heyt**
ydt/ darmen de oozen sal stoppen aen 't ghene de
kercke leert/ ende de selve openen / om te luyfieren
naer het ghene den duyvel seght/ daer nochtans den
Apostel seght vande Kercke 2. *Timoth. 3. 15.* dat sy den
gheest ende vastigheyt is vande waerheydt , ende ter con-
firmation/ **Christus seght vanden duyvel** *Ioan. 8. 44.* dat hy
een leughenaer is, ende vader der leughentale.

LUTHER : Ick sie genoegh in David, ende de andere Pro-
pheten, hoe swaerlijck sy worstelen, ende versuchten inde
ghedyn teghen den duyvel, ende sijn grouwelijck ghewelt.

Bemertkinghe : **'t is waer** David, ende andere Pro-
pheten sijn vanden duyvel bestreden getveest/ maer
en hebben aen den duyvel in 't ghene hy hem seide/
ghen ghehoort ghegheben / soo isser dan groot bet-
roef tusschen dese / ende Luther, die niet alleen nae
den duyvel gheluyfder heeft / maer oock upt ghe-
treckt heeft 't ghene den duyvel hem leerde / ende
en gaf.

LUTHER : En Christus selve al-hoc-wel sonder sonde)
in wat tranen, ende benauwtheden en is hy om ons niet ge-
veest in dese strijden teghen den duyvel?

Bemertkinghe : **'t is oock waer** : maer noyt en
heeft Christus vanden duyvel sich laeten overwinnen,
noch aen-lepden tot het ghene den duyvel versocht/
ghelijck Luther ghedaen heeft.

LUTHER : Den duyvel praemt de herten op 't uyterste, en-
de en hout niet op, ten zy dat hy door het Woordt Gods
verjaecht wordt.

Bemertkinghe : **Laet het soo wesen.** Maer Luther,
ende plaetse vanden duyvel met het **Woordt** Gods
verjaegghen / is self dooz de verkeerde **Schrijftu-
ren** / die den duyvel hem dooz-stelde / 't niet ober
't hoofte

LVTHER: Het menscheelijck herte en kan dat schroomelijck, ende on-uysprekelijck ghewelt vanden duyvel niet verdraeghen, ten zy dat Godt hem by staet.

Bemerckinghe: Soo en heeft dan Godt Luther niet by ghestaen/aenghesien dat hy onder het ghetwilt des dupbels besweken is.

LVTHER: Op eenen ooghen-blick overvalt den duyvel het heel ghemoet met schrick, ende duyfsterissen, ende indien hy eenen mensch vindt die niet ghewapent en is, noch voorfien van het Woordt, hy sloot hem als met eenen vigher om verre.

Bemerckinghe: Alsoo heeft het met Luther gegat: want (ghelijck hy selbe bekennt) hy is van den dupbel overwonnen gheweest: Soo waren dan de raven/ die den dupbel/Vader der leughen-tale, ende valscher bande Schysfuren aen Luther booz-selb crachtigher als die bande Kercke / die den Piloot ende fondament bande waerhepdt is.

LVTHER: 'T is wel waer, dat den duyvel leughendigh is, maer sijne leughenen en zijn van gheen enbeden konstenaer, maer veel looser, ende bequaemer om te bedieghen, als het menscheelijck verstant kan begripen.

Bemerckinghe: Is het segghen vanden dupbel so loos/ende bequaem om te bedieghen/dat het menscheelijck verstant dat niet begripen en kan: Het heeft dan het verstant van Luther konnen begripen/dat hy vanden dupbel niet bedrogen en wilst: waerneer hy hem leetde dat de Wisse afgodery is ende datmen de selbe moest af-breken:

LVTHER: Den duyvel komt soo aen, dat hy op eenenighe bestandighe waerheyt die niet gheloochient kan warden, ende die waerheyt, weet hy looslijck, ende bedieghelijck te praemen, ende te scherpen, ende bewimpelt sijn leughen soo schoon, dat hy oock de loofte bedieghet.

Bemerckinghe: Alsoo heeft den dupbel ghesant met Luther: want hy heeft sijne vervalsche Schysfytieren soo schon een colerken ghegheben / ende de ondeleringhen bande Kercke/ dat hy Luther looslijck bedrogen heeft.

LVTHER

LUTHER: Dit ghepeys: Ick hebbe het onnoosel bloedt ghele-
 ven, met 't welke den duyvel het herte van Judas sloegh,
 was waerachtigh; maer dit was leughen: Soo moet ick dan
 verlopen vande gracie Godts: ende nochtans den duyvel heeft
 alle leughen, en dit leste ghepeys, soo krachtelijck ghe-
 meent, dat Judas 't selve niet konnende overwinnen, ghe-
 speeect heeft.

Bemerckinghe: Dat Judas het onnoosel bloedt had-
 de ghelevert / dat was waerachtigh: maer dat dit
 ghepeys vanden duyvel quam in 't herte van Judas,
 dat is waerachtigh; dat ghepeys quam van Godt
 allen/om te sien of hy dat versteenicht herte kost
 ontgheyn tot leet-wesen: Het tweede ghepeys te
 weten / dat Judas moest despereren / dat quam van
 den duyvel / ende dat ghepeys was niet alleenlijck
 leughenachtigh / maer oock schroomelijck / ende
 godslous. Alsoo was het mede met al 't ghene
 den duyvel seide aen Luther, namelijk dat de Mis-
 se afgodery is / en datse moest af-gheschast wo-
 den &c. soo als blijkt npt al het ghene ick in dit
 tijt hebbe bewesen.

LUTHER: Overfulcx goeden broeder, mijn Heer den Pa-
 pste den duyvel en lieght niet, als hy beschuldicht, ofte
 maect de grootte der sonde: Waut daer heeft hy twee on-
 verlegghelijcke gheuyghen, de Wet Godts, ende onse
 ghene conscientie: Ick en kan niet loochenen dat ick ghe-
 schuldicht hebbe, ick en kan niet loochenen dat mijne sonde
 groot is, ick en kan niet loochenen dat ick plichtigh ben
 vande doot, ende d' eeuwige verdoemenisse &c.

Bemerckinghe: 't is waer dat den duyvel niet en
 sonde sieghen / als hy eensghe doodelijcke sonde
 sonde groot maect; maer dan sieghet hy / als hy
 de sonde soo groot maect / dat men om de selve
 niet waanhopen vande gracie Godts: alsoo heeft
 hy met Judas ghedaen: ende niet beter met Luther,
 want hy maect hem wijs / dat hy gheen Priestet
 en is, dat hy afgoderye bedreven hadde met Mis-
 se te lesen / dat de selve moest af-gheschast worden /
 en niet noch niet: waeren alle dese dinghen soa-
 cher / datse Luther niet en kost loochenen: soa-
 cher

hy dan ghelijck Judas, in dít al-te-mael ober-schelden
 gheweest: seght hy dat neen: waer toe komt hy dan
 met dit exempel te boozschijn? beken hy dat jaer
 soo maecte ick dan dít besuyt: Ghelijck den dyp-
 bel gheloghen heeft / als hy de sonde van Judas so
 groot heeft ghemaect dat hy om de selbe moest die
 pereren bande gratte Gods / wat reden siet wy
 om dat den dypbel niet gheloghen en heeft / als hy
 aen Lother wijs maecte dat de Misse niet alleen
 ne sonde was / maer oock de selbe so groot maecte
 te / datse alle andere sonden verre te boven ginch
 segghende datse afgoderpe was: was Lother so on-
 gewapent ende onboozsien van het Woort Gods
 dat hy het selbe niet en kost loochenen? ofte wazt
 hem den dypbel soodantghe Schyfturen by / dat
 hy daer onder moest swichten? wel waer bleem
 dan de Kercke / ende de **H. Vaders**:

LVTHER: Icken passe op dat roepen niet, *de Kercke, de*
Kercke, de Vaders, de Vaders, den H. Gregorius, Bernardus
van soodantghe Missen ghadem &c. Want op 't leven, ende
 wercken der Vaders, in den strijdt vande consciencie, en in
 niemant gherustelijck steunen, maer men moet allen bo-
 trouwen op het woort Gods, want Christus seght Mat.
 24. Daer sullen valsche Propheten opstaen, ende groot
 teekenen gheuen &c. soo dat oock d'uytverkorene (indien
 het moghelijk waer) tot dwalinghe worden getrockend.

Bemerckinghe: Wie en sal soo een mensich niet
 houden booz dwaes / ende uyt sinnigh / die de Kercke
 Kercke / ende haere hoornaemste Vaders
 dwael-gheesten uyt-schelde / om het segghen / ende
 leeringhe des dypbels / den vader der leughenen
 te appzoberen? Christus heeft wel gheseyt / dat
 sullen valsche Propheten op staen / maer waer
 blijkt dat hy dit gesept heeft vanden **H. Gregorius**
 ende Bernardus, om dat sy de Misse hebben booz ge-
 staen: daer het ter contrarien blijkt soo klar als
 het licht vande Sonne / dat den dypbel van
 een dwael-gheest is / ende eenen leughenaar: sijn
 vader der leughenen. Is het dan niet eene
 uyt sinnigheyt / liever ghehoor / ende gheloof

men den ghenen banden welcken men niet en
kan loochenen dat hy den vader der leughenen is /
als men soodanighe vaders / bande welcke geen sing
en blight / datse ghedwaelt ofte gheloghen hebben /
LUTHER : De Vaders hebben kunnen dwaelen.

Bemerckinghe : Wel? waeren de Vaders meer on-
beroopten aen dwalinghen als den dupbel selbe /
ofte Luther? ghenomen de Vaders kosten dwaelen
in dupbel / ende Luther noch meer; ergo / soo moest
Luther wel Luther, liever houden met de Vaders /
ende de kercke / als met den dupbel / ende sijnen ey-
gen kop.

Wat sal ick segghen : Ick laete my bastelijck
doez saen / dat Godt dooz sijne goddelijcke booz-
schijnghe / het ghemoet van Luther soo heeft laten /
verblindt worden / dat hy dit disput tusschen hem /
ende den dupbel / in 't licht heeft ghebracht / om dat
hy naer-volghers / de Lutheranen, en Calvinisten, in
sijn sielck bande disse / al hoorzende doof / ende al
sende blindt souden zijn / op dat sy de strenghe ooz-
delcken Gods niet en souden ontgaen / wanneer sy
sijn volle ende heldere lichte verlaetende / sich moet-
willighlijck souden sijjten in't midden der dyp-
peltissen / bande welcke den dupbel den Prince

FINIS

I. DE CAPUA, *Can. &*
Lib. Censor Ant.

